

Konflikty v Africe – stručný rozbor pěti příkladů

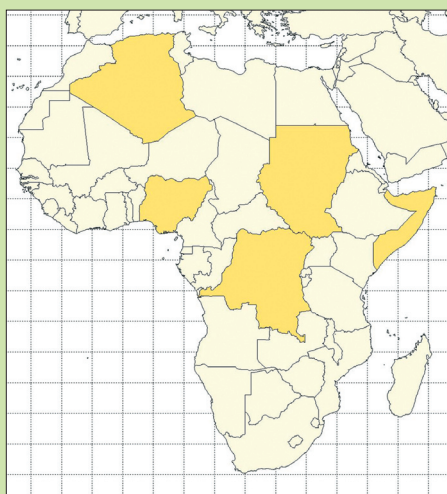
O Africe se v českých médiích píše a mluví převážně v negativních souvislostech, ať již z důvodu hospodářských nebo politických problémů. To vede ke zploštění představ o tomto sociálně i přírodně extrémně rozmanitém kontinentu. Tuto situaci by měla řešit i výuka politické a regionální geografie na školách, většinou ale chybějí relevantní zdroje a také zkušenosti, jak s často protichůdnými informacemi pracovat. Cílem tohoto příspěvku je vybrat pět příkladů politické nestability na africkém kontinentě a připravit pro studenty aktivitu, jež by poukázala na specifika daných událostí, ale také je vztáhla k obecnějším faktorům konfliktů.

Příčiny afrických konfliktů

V současné době je podle organizace International Crisis Group v Africe 23 zemí s latentním či probíhajícím konfliktem. Příčiny těchto konfliktů jsou různorodé a odborníci nejsou zajedno v určení hlavních faktorů, spíše se shodují, že povaha většiny konfliktů je **multikauzální**. Obecně panuje přesvědčení, že řada současných událostí má kořeny v koloniálních dobách: v politice evropských velmocí při vymezování hranic kolonií, které nerespektovaly místní národnostní poměry; v jejich ekonomické politice, tj. důrazu na exploataci přírodního bohatství; a v národnostní politice, tj. preferování vybraných etnik před jinými. Následné vyhlášení nezávislosti afrických zemí od 50. let 20. století probíhalo v době soupeření USA a SSSR, které prodloužilo dekolonizační války a přispělo k rozštěpení již tak etnický, sociálně a kulturně heterogenních celků (Šlachta 2007). Tyto faktory převážně **geopolitické povahy** však dostatečně nevysvětlují charakter současných konfliktů. V odborné literatuře se tak nyní nejčastěji skloňují dva hlavní výzkumné směry – **ekonomický** a **etnicko/religiózně-kulturní**. K nim se přidávají faktory **politické** a **geografické** (Tomeš a kol. 2007).

(1) U ekonomických příčin konfliktů může být motivem ziskuchtivost, tj. snaha ovládnout významný zdroj příjmů (vesměs nerostné bohatství), který následně poslouží k získání a udržení moci či k financování války (**války kořistnické**). Významným ekonomickým faktorem je dále sociální nerovnost, která vyvolává pocit křivdy a je spolehlivým mobilizátorem společenského napětí (**války za spravedlnost**, Collier 2001).

Vybrané africké země

(2) Zastánci kulturních faktorů tvrdí, že riziko konfliktu se zvyšuje s etnicko-religiózní heterogenitou. Ta je v případě Afriky často enormní – například v Nigérii žije přes 250 etnik, některé skupiny navíc žijí i v okolních státech. Řada konfliktů má pak podobu meziklanové či meziklanové války, čili **války za identitu**, z nichž značná část má povahu **separatistických válek**.

(3) Mezi nejdiskutovanější politické faktory válek patří **míra demokracie** („čím vyšší úroveň demokracie, tím nižší riziko konfliktu“). Nejrizikovější skupinou jsou země na přechodu mezi autokracií a demokracií, a to v období kolem prvních svobodných voleb, kdy se konstituují nové uspořádání a státní instituce.

(4) Z geografických faktorů má na rozpoutání konfliktu vliv **demografická situace**, zvláště je-li ve společnosti mnoho mladých lidí bez perspektivy, či mají-li dvě různé skupiny obyvatel odlišnou míru porodnosti. Zvláštní kategorií jsou **války environmentální** (ničení životního prostředí, sucho, přírodní katastrofy), které způsobují migrace a konflikty o zdroje obživy (vodu, zemědělskou půdu).

Příčiny afrických konfliktů vysvětlíme na příkladu pěti zemí. Vzhledem k různorodosti afrického kontinentu nemůže být tento výběr úplným vzorkem; přesto jsme se snažili o **reprezentativnost**. Za prvé, zvolili jsme tři rozlohou největší země (Súdán, Alžírsko, Demokratickou republiku Kongo) a též populačně největší zemi (Nigérie). A za druhé, pokusili jsme se tímto výběrem pokrýt zjednodušenou **regionalizaci** Afriky. Kontinent jsme rozdělili na regiony, a to nejen na základě prostorové blízkosti, ale i podle podobných typů politických a bezpečnostních problémů, s podobnými příčinami a ovlivňujícími faktory, jak jsme je rozebrali výše. Identifikovali jsme šest regionů: severní Afriku, pásmo Sahelu, Africký roh, Guinejský záliv, střední Afriku a jižní a jihovýchodní Afriku. Tato regionalizace je pochopitelně zjednodušující – země se uvnitř regionů liší, avšak v jednotlivých regionech se nacházejí i země poměrně stabilní a demokratické; řada příčin je však společná pro více regionů.

Alžírsko zastupuje **severní Afriku** (od Maroka po Egypt), svým charakterem i problémy se blíží spíše Blízkému a Střednímu východu a typickou převážně sekulárními autoritářskými režimy, činností radikálních islamistů a dnes i aktivizací a „politickým probuzením“ širších mas obyvatel.

Súdán je typickou zemí **Sahelu** (od Mauretánie po Súdán), na rozmezí Sahary a subsaharské Afriky, v níž se projevují nejen problémy soužití nomádů a usedlých rolníků, Arabů a černých Afričanů, muslimů a křesťanů (a animistů), ale i spory o zemědělskou půdu a vodu, přizívované globální klimatickou změnou.

Nigérie je zástupcem zemí podél **Guinejského zálivu** (od Senegalu po Kamerun), z nichž většina trpí problémy soužití muslimů na severu s křesťany a animisty na jihu, ale především tím, že evropští kolonizátoři zde vytvořili státy napříč přirozenými etnickými strukturami (státy J – S, etnika Z – V).

Demokratická republika Kongo potom představuje destilát problémů nejen **střední Afriky** – složitou etnickou strukturu, obrovské přírodní bohatství, kombinaci autoritářství a anarchie i neblahé pozůstatky koloniální doby.

A konečně Somálsko zde sice zastupuje **Africký roh**, slouží však především jako příklad zhroutěného státu. Méně problémovou **jižní a jihovýchodní Afriku** (od Jihoafrické republiky po Keňu) jsme vzhledem k rozsahu článku vynechali.

Příkladové studie

Alžírsko. Novodobé potíže bývalé francouzské kolonie začaly paradoxně pokusem o demokratizaci. V roce 1991 vyhráli první kolo relativně svobodných parlamentních voleb islamisté ze strany Islámská fronta spásy, což armáda – rozhodující síla v zemi – neakceptovala, výsledky voleb zrušila, stranu zakázala a pozatýkala její přední politiky. V reakci na to začala občanská válka, v níž proti sobě stály vládní síly na straně jedné a několik islamistických ozbrojených skupin (např. **MIA**, **GIA**) na straně druhé. Typickými se staly brutální masové útoky na civilisty. Situaci se vládě vedené prezidentem **Abdelazizem Bouteflikem**, zvoleným v roce 1999, postupně podařilo dostat pod kontrolu formou jednání s jednotlivými skupinami a amnestií pro povstalce. O tři roky později aktivní fáze konfliktu, který si vyžádal až 200 tisíc obětí, skončila.

Část velitelů bývalé GIA ale na přelomu tisíciletí založila novou skupinu, dnes známou pod názvem **Organizace al-Kájdá v zemích islámského Magrebu**, k níž se přidaly stovky dalších mezinárodních **džihádistů** a jež vyvíjí teroristickou činnost v širším regionu severozápadní Afriky (na pomezí Alžírska, Mauretánie, Mali a Nige-

GEOGRAFIE A ŠKOLA

ru). Zaměření jsou jak na vládní cíle těchto zemí, tak na cíle západních, hlavně těžářských firem, případně na zahraniční turisty. Jejich primárním požadavkem je odstoupení současných „prozápadních“ vlád a nastolení islámských států.

Kromě problémů s militantním islamismem a autoritářským režimem prezidenta Boutefflika se Alžírsko potýká také s politikou mobilizací **Kabylů** (Berberů), kteří obývají horské oblasti východně od Alžíru (**Kabylie**). Jejich kulturní odlišnost od většinových Arabů je nejen jazyková, ale též náboženská, neboť u nich převažuje velmi sekulární typ islámu. Intenzivnější aktivita kabylských autonomistických skupin se datuje od „černého jara“ 2001, kdy byly demonstrace za ochranu kulturní svobody Kabylů krvavě potlačeny. Od té doby aktivity za autonomii Kabylie sílí, byť zatím nepřerostly v systematické násilí.

Súdán. Problémy Súdánu, rozlohou největší africké země, jsou typickým produktem nefunkčního vymezení hranic afrických zemí v koloniálním období. Tato bývalá britská kolonie je vnitřně nesmírně různorodá přírodně (pouště na S, buš a lesy na J), nábožensky (muslimové na S x křesťané a animisté na J) i etnicky (Arabové na S x černošské kmeny na J). Zdejší střety však mají především hospodářské kořeny – tradiční jsou spory o **vodu a půdu**, které zesiluje jak vysoký přirozený přírůstek, tak i *desertifikace* (rozšiřování pouští), související i s globální klimatickou změnou. Moderním jablkem sváru je **ropa**, jejíž naleziště se nacházejí hlavně ve sporném středu a na jihu země. Její největší odběratel – Čína – pak do země obratem dodává zbraně, které konflikty umocňují. Situaci neprospívá ani tvrdý autoritářský režim prezidenta **Umara al-Bašira**, který se k moci dostal pučem roku 1989 a je aktuálně stíhán Mezinárodním trestním tribunálem v Haagu.

V Súdánu dnes nacházíme dvě hlavní ohniska napětí. Prvním je provincie **Dárfúr** na západě země. V ní již přinejmenším 10 let probíhá občanská válka mezi ústředními súdánskými orgány a arabskými milicemi (např. **Džanžavíd**) na jedné straně a širokým spektrem milic černošských (ale muslimských) kmenů na straně druhé (např. **SLM, JEM**). Konflikt si prozatím vyžádal statisíce mrtvých a miliony uprchlíků, vedl k humanitární katastrofě a bývá označován za genocidu; a ačkoli se dnes poněkud uklidnil, vyřešen zdaleka není. Navíc se spor přelévá i do sousedního Čadu a hrozí vyvolat širší regionální válku.

Druhým, významnějším sporem je **severo-jihní konflikt**, respektive spor mezi muslimskými Araby – a súdánskou vládou – na severu a černošskými křesťany (a animisty) na jihu, vleklou se celá desetiletí. Série válek a střetů, hladomorů a nemocí si vyžádala podle některých zdrojů až milio-

Uprchlíky tábor v Dárfúru. Konflikt v súdánském Dárfúru si dosud vyžádal snad až 300 tisíc mrtvých a 3 miliony uprchlíků – to je téměř polovina původní populace. Většina uprchlíků se nachází buď v samotném Dárfúru, nebo kousek za hranicemi, v sousedním Čadu. Řada z nich přežívá v provizorních táborech v okolí větších měst. V táborech sice panují nuzné podmínky, ale aspoň relativní bezpečí.

Zdroj: Wikipedie

ny mrtvých a skončila až dohodou z roku 2005. Na jejím základě se letos konalo na jihu Súdánu referendum o nezávislosti, které by mělo vyústit ve vznik nové africké země – **Jižního Súdánu**, převážně křesťanského a černošského. Ten však bude od počátku ohrožován nedostatkem elit, špatnými možnostmi transportu těžené ropy i složitou vnitřní etnickou strukturou.

Somálsko. Somálsko je typickým příkladem zhroutěného státu. Po pádu autoritativního režimu Siada Barreho (1991) se rozpadla ústřední moc a v zemi vypukla naprostá anarchie a vleklá občanská válka, přetrvávající víceméně dodnes. V jednotlivých částech země se moc přelévá mezi nepřehlednou spleť milic a ozbrojených skupin; někdy se jedná o islamisty, jindy o tradiční místní klanové náčelníky či o novodobé válečné pány („warlordy“). Formální „přechodná federální vláda“ je v exilu a nemá v zemi prakticky žádný vliv. Výsledkem je utrpení, vraždění (od roku 1991 až milion mrtvých) a vyhánění civilistů, rozklad hospodářství, v pouštních podmínkách trvalé nebezpečí hladomoru a nemocí a závislost na zahraniční (potravinové) pomoci.

Velkou moc mají různé **islamistické skupiny**. Ty sice zavádějí na svých územích velmi brutálními metodami tvrdou verzi islámského práva *šarija*, ale tím přinášejí do války a anarchií rozervané země alespoň jakýsi řád. Dříve byla nejsilnější islamistickou organizací **Unie islámských soudů**, dnes jsou to milice **al-Šabáb**, složené z velmi mladých somálských bojovníků, žoldnérů z keňských slumů i „globálních džihádistů“ z arabských zemí. V uplynulých 20 letech se do situace v zemi snaži-

ly zasáhnout jak USA s OSN (1993, viz „*Černý jestřáb sestřelen*“), tak i regionální vojenská velmoc Etiopie (2006–9); v obou případech se však zahraniční jednotky musely po neúspěchu stáhnout. Od roku 2007 by měly pořádek v zemi nastolit jednotky **Africké unie** (AU); asi 8 000 příslušníků převážně z Ugandy a Burundi však situaci naprosto nezvládá a nejsou schopni ochránit ani sami sebe.

Na severu země potom existují dva fakticky nezávislé, ale mezinárodně neuznané státy. **Somaliland** (na území bývalého Britského Somálska) je na africké poměry relativně stabilní, bezpečná a demokratická země; absence mezinárodního uznání mu však způsobuje politické a hospodářské problémy. Sousední **Puntland** je stabilní o poznání méně. Problémy mu činí zejména pirátské základny, odkud novodobí **piráti** podnikají nájezdy a unášejí civilní lodě v Indickém oceánu.

Nigérie. Nejlidnatější a etnicky nejkomplikovanější země Afriky je vhodným příkladem pro studium politického vývoje. V posledních deseti letech se tato federace postupně stává víceméně fungující demokracií, její ekonomika utěšeně roste (byť je ze 40 % závislá na ropě) a na mezinárodním poli přebírá zodpovědnost za vývoj černého kontinentu. Zemi však trápí nespočetné konflikty etnické, náboženské, environmentálního i ekonomického charakteru.

Mezi ty dlouhodobější a politicky závažnější patří konflikt na jihu v **deltě Nigeru** a etnicko-náboženské **střety mezi křesťany a muslimy**. Nepokoje v jižních regionech Nigérie propukly v 90. letech

Desertifikace. Rozšiřování pouští je celosvětovým fenoménem, Afriku však, vzhledem k přirozeně extrémním klimatickým podmínkám a silné závislosti na zemědělství, postihuje opravdu citelně. Týká se to především pásma Sahelu, pokrývajícího asi 10 % rozlohy Afriky a obývaného asi 50 miliony lidí. Sahara se k jihu rozšiřuje až o 50 km ročně. Desertifikace je způsobována přirozenými klimatickými pochody, globální klimatickou změnou i činností místních lidí (nadměrná pastva, ničení původní vegetace, nevhodné hospodaření s vodou). Výsledný úbytek či zhoršení kvality půdy je pak jedním z významných motorů vzniku a udržování politického a společenského napětí a v extrémním případě i ozbrojených konfliktů. Foto: J. Jindra

v souvislosti s těžebními aktivitami ropných korporací **Royal Dutch Shell** (Velká Británie, Nizozemsko) a **Chevron** (USA), pro něž vláda zabírala půdu bez souhlasu místních etnik, náležitých kompenzací

a přerozdělení zisku. Samotná těžba ropy pak způsobovala (a stále způsobuje) vážné environmentální škody, ať již kontaminací vody a půdy, nebo spalováním nevyužitelného plynu.

Nejvíce postižení a také nejaktivnější v reakcích na vládní politiku jsou **Idžové** a **Ogoni**, ale postižených národů je více. Od roku 2003 se postupně zformovaly radikální skupiny (Lidová dobrovolná síla Deltý Nigeru, **NDPVF**, nebo Hnutí za emancipaci Deltý Nigeru, **MEND**), které začaly útočit na cíle ropných společností (technická zařízení i únosy personálu), čímž se jim výrazně dařilo omezovat produkci ropy. I přes snahy o politické řešení problému (finanční kompenzace ze strany korporací, amnestie pro povstalce) je v současnosti situace stále napjatá.

Druhé velké nebezpečí pro Nigérii, násilné střety mezi **křesťany a muslimy** (počet je přibližně vyrovnaný), se objevuje poměrně často a je dáno značně promíchaným územním rozmístěním jednotlivých národů. Ač se konflikty zdají být ovlivněny primárně kulturními rozdíly, katalytické motivy jsou často socioekonomické (sociální úroveň, migrace), environmentální (spory o půdu) nebo politické (sporné volby). Posledně zmíněný faktor se stal rozbuškou současného násilí mezi muslimskými Hausy a křesťanskými Biromy v **Josu** – hlavním městě státu **Plateau**. Podobné střety se v poslední dekádě odehrály také ve státech Kano nebo Kaduna a právě tyto etnické a nábožensky promíšené regiony Nigérie jsou do budoucna nejrizikovějšími oblastmi pro potenciální konflikty a destabilizaci země.

Tabulka 1: Konflikty ve vybraných afrických zemích

Země	Politický problém	Aktéři	Území	Ekonomický zdroj
Alžírsko	autoritářský režim snaha menšin o autonomii konflikt s islamisty	prezident Abdelaziz Bouteflika Kabylové organizace al-Kájdá v zemích islámského Magrebu	Magreb Kabýlie	ropa a zemní plyn
Súdán	autoritářský režim ozbrojený konflikt na západě země – střety arabských a nearabských milic separatismus jižních provincií	prezident Umar al-Bašír milice Džanzavíd dárfurské ozbrojené frakce SLM a JEM	Dárfúr Jižní Súdán	ropa půda, voda (zemědělství)
Somálsko	zhroutený stát, anarchie, občanská válka konflikt vlády s islamisty pirátství separatistické regiony na severu země	islamistická Unie islámských soudů islamistické milice al-Šabáb prozatímní vláda v exilu „warlordi“ – váleční páni	Somaliland Puntland	rybolov; pirátství zahraniční humanitární pomoc
Nigérie	konflikt v deltě Nigeru konflikty mezi křesťany a muslimy, související s chudobou a spory o půdu	Hausové, Biromové Hnutí za emancipaci delty Nigeru ropná firma Royal Dutch Shell	delta Nigeru město Jos	ropa půda (zemědělství)
DR Kongo	rozklad ústřední moci, nestabilita na pokraji občanské války, autoritářství konflikt na východě země	prezident Joseph Kabila milice etnik Hutu a Tutsi na východě země mise OSN MONUC	Kivu	diamanty, zlato, kovy, tropické dřevo, ropa koltan

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Demokratická republika (DR) Kongo. DR Kongo (dříve Belgické Kongo či Zair) je mimořádně složitou a nestabilní zemí i na africké poměry. Příčiny jejích problémů vyplývají z ohromné velikosti, nebývalé etnické různorodosti, bohatých přírodních zdrojů (např. různé kovy, dřevo) a neschopnosti bývalých belgických kolonizátorů vytvořit funkční instituce, státní správu a vychovat politické a společenské elity. Výsledkem je země, v jejímž vedení se s pomocí převratů střídají zkorumpovaní diktátoři, v níž je ústřední moc mimořádně slabá a v rozsáhlých územích ve vnitrozemí ji nahrazují místní milice a která se trvale nachází na hranici anarchie, rozkladu a občanské války. Nestabilita a bezpečnostní potíže vygradovaly tzv. **africkou světovou válkou** (1998–2003), na počet obětí (až 5 milionů) největším konfliktem od konce druhé světové války, do kterého se zapojila i většina okolních zemí.

Od roku 2003 se situace postupně zlepšuje, i když v různých částech země problémy přetrvávají. To se týká především východu Konga – provincie **Kivu** na hranicích s Ugandou, Rwandou a Burundi. Zde v podstatě pokračuje desetiletí trvající konflikt mezi milicemi etnik **Hutu** a **Tutsi** a nepříteli kontrolovanými vládními jednotkami, který se sem přelil ze sousední Rwandy (občanská válka a genocida v roce 1994). Běžné je vyhánění a vraždění civilistů a znásilňování. Střety jsou posilovány zisky z těžby nerostných surovin, v tomto případě zejména **kobaltu** – kovové rudy, ze které se získává tantal, široce užívaný v elektronice (počítače, mobilní telefony). Situaci v DR Kongo by měla řešit počtem příslušníků (až 17 000) největší mírová mise OSN **MONUC**, ta ovšem nemá dostatečný mandát a v 70milionové zemi situaci vůbec ne-

Tabulka 2: Základní ukazatele pro vybrané africké země (2010)

Ukazatel	Počet obyvatel (miliony)	HDP / obyv. (HDP v PPP v USD / obyv.)	HDI (pořadí ze 169 zemí)	Stupeň svobody (od 1,0 do 7,0)	FSI (pořadí ze 177 zemí)
Jednotka	(miliony)	(HDP v PPP v USD / obyv.)	(pořadí ze 169 zemí)	(od 1,0 do 7,0)	(pořadí ze 177 zemí)
Zdroj	CIA	CIA	UNDP	Freedom House	The Fund for Peace
Alžírsko	34,6	7 400	84	5,5	71
Súdán	43,9	2 200	154	7,0	3
Somálsko	10,1	600	údaj není k dispozici	7,0	1
Nigérie	152,2	2 400	142	4,5	14
DR Kongo	70,9	300	168	6,0	5

Poznámka: Údaj o HDP (hrubý domácí produkt) na obyvatele je uveden v US dolarech v paritě kupní síly měny (PPP). Údaj o HDI (Human Development Index – index lidského rozvoje) značí pořadí mezi zeměmi světa od 1 (Norsko – nejlepší) po 169 (Zimbabwe – nejhorší). HDI je souhrnný ukazatel úrovně země, obsahující v sobě údaje o naději dožití, úrovni vzdělání a hrubém národním příjmu (HNP, dříve HDP) na obyvatele. Stupeň svobody je údaj převzatý od organizace Freedom House a představuje odhad míry politických práv a občanských svobod. Zjednodušeně nabývá 13 hodnot – po půlbodech od 1,0 (svobodné země) po 7,0 (nesvobodné země). Údaj o FSI (Failed State Index – index rozkladu státu) značí pořadí mezi zeměmi světa od 1 (Somálsko – nejhorší) po 177 (Norsko – nejlepší). Je převzat od organizace The Fund for Peace, která jej vytváří na základě hodnocení 12 sociálních, hospodářských a politických ukazatelů, poukazujících na riziko či zranitelnost státu vůči rozkladu, rozpadu, kolapsu či vzniku vnitřního konfliktu.

zvládá; jednotky některých zemí (Pákistán, Indie) jsou navíc obviňovány z kšeftování s milicemi a dalších přestupků.

Závěr

Výběr pěti nestabilních afrických států nemůže být konečným seznamem, ani to nebylo účelem příspěvku. Příklady mají doložit rozmanitost a komplikovanost afrického politického prostředí. Zároveň by mělo být zdůrazněno, že konflikty nejsou tím, co je pro Afriku typické. Za uplynulých 20 let většina afrických zemí zaznamenala jak hospodářský rozvoj, tak i demokratizaci a stabilizaci. Jmenujme zde alespoň tradičně vyspělé a demokratické země jihu (**Jihoafrická republika, Botswana, Namibie**), z dřívějších válek i přírodních pohrom se

rychle vzpamatovávající a dnes překvapivě demokratický **Mozambik** či západoafrický **Senegal**, a především **Ghanu** (s mírou svobody podle Freedom House 1,5, tj. jako Česko). Události počátku roku 2011 na severu Afriky (v Tunisku, Egyptě, Alžírsku) či na jihu Súdánu a v Pobřeží slonoviny také naznačují, že vůle Afričanů po míru a svobodě je větší, než si možná Evropané připouštějí.

Libor Jelen,
Gymnázium prof. Jana Patočky v Praze
libjel@email.cz

Jan Kabrda,
PřF UK v Praze
kabrda@seznam.cz

Conflicts in Africa – A Brief Analysis of Five Examples. This article deals with political and military conflicts in Africa. First, it discusses the general causes for conflicts. These causes are subsequently explained with examples from five selected African countries (Algeria, Sudan, Somalia, Nigeria and DR Congo). A short text summarises the causes, development and results of these conflicts along with factors contributing to their occurrence and evolution. Attached tables and map serve as didactic tools for teaching geography in elementary and secondary schools.

APLIKACE DO VÝUKY:

- Vytvořte skupiny po pěti studentech a každému studentovi ve skupině dejte okopírovaný text o jednom státě. Dejte jim čas na prostudování a dotazy k neznámým pojmům.
- Studenti se pokusí z textu vybrat 2–3 argumenty, které vysvětlují politickou nestabilitu dané země.
- Studenti si v rámci skupiny navzájem porovnají své poznámky a společně se pokusí státy zařadit do čtyř kategorií faktorů: ekonomické (nerostné suroviny, nízká životní úroveň), kulturní (národnostní a náboženské problémy), politické (falšované volby, nesvobodný režim), environmentální (ničení životního prostředí, přírodní katastrofy). Některé země mohou být ve více kategoriích, studenti by si tak v diskusi měli uvědomit komplikovanost jednotlivých případů.
- Do skupin rozdejte zvětšenou mapku a okopírovanou tabulku 1, rozstříhanou na rámečky. Studenti by měli na mapě lokalizovat jednotlivé státy a poté (bez předchozího textu) nalézt rámečky s informací o „svém“ státu, které umístí do mapy. S pomocí atlasu pak mohou sami doplnit některé další údaje (hlavní města, řeky, pohoří, atd.).
- Rozdejte do skupin okopírovanou tabulku 2 a nechte studentům čas na zodpovězení následujících otázek, o kterých poté společně dis-

kutujte: Jak mohou konflikty ovlivňovat ekonomickou / životní úroveň? Existuje souvislost mezi úrovní demokracie a pravděpodobností konfliktu?

LITERATURA A ZDROJE DAT:

- COLLIER, P. (2001): Economic Causes of Civil Conflict and their Implications for Policy. Department of Economy, Oxford University.
 ŠLACHTA, M. (2007): Ohniska napětí ve světě. Kartografie a. s., Praha.
 TOMEŠ, J., FESTA, D., NOVOTNÝ, J. (2007): Konflikt světů a svět konfliktů. Nakladatelství P3K, Praha.
 BBC – Country profiles (<http://bbc.co.uk/>)
 CIA – World Factbook (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>)
 Freedom House – Freedom in the World (<http://www.freedomhouse.org/>)
 ICG – International Crisis Group (<http://www.crisisgroup.org/>)
 The Fund for Peace – Failed State Index (<http://www.fundforpeace.org/web/index.php>)
 UNDP (United Nations Development Programme) – HDR (Human Development Report, <http://hdr.undp.org/>)